

بررسی رابطه معاملات با اشخاص وابسته و حق الزحمه حسابرسی

مرضیه آقاجانی^۱، فریبا افشار^۲، عقیده بستانی اصل^۳

۱- دانشجوی دکترای حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین mmfa.m93@gmail.com

۲- کارشناسی ارشد حسابداری faribaafshar.69@gmail.com

۳- مدرس دانشگاه گروه حسابداری، دانشگاه جامع علمی کاربردی، مرکز آموزش مدیریت صنعتی اردبیل bakhshi.y74@gmail.com

چکیده:

هدف این پژوهش تعیین رابطه معاملات با اشخاص وابسته و حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. در این راستا، حق الزحمه حسابرسی به عنوان متغیر وابسته و معاملات با اشخاص وابسته به عنوان متغیرهای مستقل منظور شده است. هدف تحقیق برای یک تحقیق کاربردی است. از نظر طرح تحقیق با تکیه بر اطلاعات تاریخی، رویدادها و نحوه استنتاج استقرایی همبستگی، نمونه آماری تحقیق شامل ۵۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در یک دوره زمانی ۱۰ ساله (۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳) انتخاب شده است. این تحقیق ابتدا به توصیف متغیرها می پردازد و سپس همبستگی بین متغیرهای تحقیق مورد آزمون قرار می گیرد و در نهایت اقدام در برآورد رگرسیون می باشد. نتایج رگرسیون حاکی از آن است که بین معاملات اشخاص وابسته و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری یافت نشد و بنابراین فرضیه تحقیق رد شد. **کلمات کلیدی:** معامله با نهادهای وابسته، حق الزحمه حسابرسی.

مقدمه

معاملات با اشخاص وابسته ممکن است موجب استغناء سهام داران، مدیران و سایر کنترل کنندگان واحد انتفاعی و ایجاد هزینه برای طرفهای غیروابسته در این معاملات گردد. این مهم می تواند از طریق خرید و فروش داراییها، کالاها، خدمات، دریافت وامهایی با شرایط مطلوب و با استفاده از داراییهای شرکت به عنوان تضمین تسهیلات شخصی انجام گیرد که خود باعث انتقال ثروت خواهد بود. معاملاتی که عمدتاً به صورت مستقیم توسط سهامداران عمده، مدیران و اعضای هیئت مدیره انجام می گیرد تأثیر منفی بر ارزش شرکت و نقش قابل توجهی در رسواییهایی دارد که منجر به شکست شرکتها و گروههای بزرگی از شرکتها می شود. هر اندازه معاملات اشخاص وابسته در شرکت بیش تر باشد امنیت برای سهامداران جزء پایین تر بوده و در نتیجه این امر باعث کاهش ارزش سهام شرکت خواهد شد (نخیلی، مویز، ۲۰۱۱).

در شرکتهایی که معاملات با اشخاص وابسته وجود دارد معمولاً ارزش سهام آنها کاهش می یابد. هم چنین شواهد نشان می دهد در شرکتهایی که مناصب کلیدی مدیریتی به اعضای خانواده رسیده است، از ارزش کمتری نسبت به شرکتهایی که مدیران مستقل دارند برخوردار می باشد. مدیران و کارمندان شرکتها از منافع شرکت برای افزایش سرمایه خود استفاده می کنند (شون، رینگرت، ۲۰۰۷).

در ایران، استاندارد حسابداری شماره ۱۲ "افشا اطلاعات اشخاص وابسته" و استاندارد حسابرسی شماره ۵۵۰ "اشخاص وابسته" همچنین ماده ۱۲۹ قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ بر این گونه معاملات تاکید و بر نحوه عملکرد حسابداران و حسابرسان چارچوبی را تعیین نموده است. مضاف بر آنکه، دستورالعمل الزامات افشای اطلاعات و تصویب معاملات اشخاص وابسته در سال ۱۳۹۰ توسط هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار در راستای حمایت از حقوق سرمایه گذاران، پیشگیری از وقوع تخلفات و نیز ساماندهی و توسعه بازار شفاف و منصفانه اوراق بهادار طبق بند ۸، ۱۱ و ۱۸ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مجلس شورای اسلامی، مصوب آذر ۱۳۸۴) در ۱۳ ماده و ۵ تبصره به تصویب رسید و از ابتدای سال ۱۳۹۱ برای کلیه شرکتهای یاد شده لازم الاجرا شده است (استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۸، استانداردهای حسابرسی، ۱۳۸۹، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴).

بیان مسئله